

Ob 20. obletnici odporniškega gibanja

Italije - Predstavljalo je bojno koalicijo vseh protifašističnih političnih sil

Središče in vodstvo italijanskega odpor- niškega gibanja sta bili v Milanu. Tu je imel svoj sedež Narodnoosvobodilni odbor za severno Italijo (CLNAI), ki je imel vr- hovno politično in vojaško poveljstvo nad vsemi oboroženimi skupinami, ki so delo- vale na od nacistov zasedenem ozemlju. Vojaški poveljnik je bil general Raffaele Cadorna, njegova namsetnika pa Ferruccio Parri, znan antifašist in ustanovitelj Ak- cijske stranke, ter Luigi Longo, predstavi- nik komunistične stranke, ki je, kot piše Luigi Salvatorelli, »dala odporniškemu gi- banju na razpolago največje število ljudi in svojo organizacijo ter ustanovila največ- je število partizanskih enot.«

Italijanska rezistenca je imela seveda iste ali podobne cilje, kot so jih imela odporiška gibanja v ostalih od nacistov zasadenih evropskih državah, vendar se je nahajala v nekoliko težjem položaju, ker je bila Italija po krivdi fašističnega režima do 8. septembra 1943 na strani Hitlerja in

Zmotno je mnenje raznih malodušnežev, da so bile ogromne žrtve našega ljudstva zaman, ker niso rodile sadov, o katerih je sanjalo. Moralni pomen odporniškega gibanja je neprecenljiv. Vzbudil je v našem ljudstvu zaupanje v lastne sile in v bodočnost slovenstva kot evropske komponente in kot moralno-politične kvalitete.

RADIO TRST A

* NEDELJA, 26. aprila, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Zbor »Jakob. Gallus-Petelin« iz Celovca; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »V skalnih gorah«, mladinska zgodba Rada Bednarika; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kaj, zakaj... Urednik Mitja Volčič; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.30 Radijska novela: André Theuriot: »Posttrv«; 18.30 Kino, včeraj in danes; 20.30 Iz slovenske folklore: Lelja Rehar: »Muoj poubič z uojske gre, ves ranjen jen krvav«; 21.00 Vabilo na ples.

* PONEDELJEK, 27. aprila, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Lelja Rehar: »Muoj poubič z uojske gre, ves ranjen jen krvav«; 18.00 Glasovi iz narave, pripravil Tone Penko; 18.30 Pianistka Enrica Cavallo: Johann Sebastian Bach: Iz zbirke »Il clavicembalo ben temperato«; 19.15 Radijska univerza: Marcello Capurso: Italijanska ustava o ljudstvu (13); »Neposredno izvajanje zakonodajne oblasti«; 21.00 Hugo Wolff: Corregidor, opera v štirih dejanjih.

* TOREK, 28. aprila, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.20 Iz albuma lahke glasbe; 18.00 Italijansčina po radiu; 19.30 Luigi Dallapiccola: Pesmi ujetništva za zbor in orkester - Simfonični orkester in Zbor Italian-ske Radiotelevizije iz Rima vodi Lorin Maazel; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Pregled italijanske dramatike, pripravila Josip Tavčar in Jože Peterlin; 21.50 Slovenski in jugoslovanski solisti: pianist Freddy Došek, Janez Matičič: Pet preludiev, Krešimir Fribo: Toccata variata.

* SREDA, 29. aprila, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Pol stoletja melodij; 18.00 Znanstveni leksikon; 18.30 Italijanski operni pevci: »Carlo Galeffi«, pripravil Claudio Gherbitz; 19.00 Pevski zbori Julijske Benečije in Furlanije - Goriski Polifonski zbor; 19.15 Higiiena in zdravje; 21.00 Simfonični koncert orkestra tržaške Filharmonije.

* CETRTEK, 30. aprila, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Po društvih in krožkih; »Filatelistični klub Lovrenc Košir«; 18.00: Italijansčina po radiu; 18.30 Solistični koncert - Alberto Roussel: Koncert op. 36 za klavir in orkester - Orkester Alessandro Scarlatti iz Italijanske Radiotelevizije iz Neaplja, vodi Harry Blech. Solist Carlo Bruno; 21.00 »Kjerkolje«, radijska igra, ki jo je napisal Dieter Wellershoff, prevedel Ivan Savli. Igrajo člani Radijskega odra, režira Jože Peterlin; 23.00 S »Festivala dveh svetov« v Spoletu 1963.

* PETEK, 1. maja, ob: 9.30 »Jaše k nam Zeleni Jurij«, izbor slovenskih pesmi; 12.00 Oton Zupančič: »Duma«, pripravil Martin Jevnikar; 12.15 Pomenek s poslušavkami; »Zena in delo«, pripravila Marjana Prepeluh; 15.10 Zbor Norman Luboff; 15.30 Koncert Simfoničnega orkestra Glasbene Akademije iz Ljubljane. Vodi Uroš Prevorsek. Sodeluje pianist Mili-voj Surbek - Slavko Ostere: Religioso iz Suite za orkester - Dimitri Soštakovič: Prva simfonija v f-molu, op. 10; Franz Liszt: Koncert št. 1 v Es-duru za klavir in orkester - Gioacchino Rossini: Uvertura k operi Viljem Tell; 17.00 »Zadnje ure Simna Sirotnika«, 18.55 »Himna delu«, spored zborovskih skladb; 19.15 »Poljedelske, industrijske in storitvene dejavnosti v preteklosti in v bodoče«, pripravil Fr. Jeza;

* SOBOTA, 2. maja, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Podobe iz narave; 15.00 »Volan«, oddaja Piera Accolti za avtomobiliste, s sodelovanjem Italijanskega Avtokluba; 15.30 »Načrt Manhattan«, radijska drama, ki jo je napisal Nino Nillo; 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o vesoljnem cerkvenem zboru; 18.00 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti: Vinko Beličič; (21) »Damaškan Dev skrbi za posvetno pesništvo«; 19.15 Družinski obzorik. Urednik Iván Theuerschuh; 20.45 Vokalni oktet »Francé Prešeren«; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danilo Lovrečič; 21.30 Vabilo na ples; 22.50 Sodobna simfonična glasba.

TEDENSKI KOLEDARČEK

26. aprila, nedelja: Zdeslav, Dobra
27. aprila, ponedeljek: Bistra, Peregrin
28. aprila, torek: Vital, Zivan
29. aprila, sredo: Robert, Marina
30. aprila, četrtek: Katarina, Katja
1. maja, petek: Praznik dela
2. maja, sobota: Atanazij, Zivana

Kongres jugoslovanskih sindikatov

V ponedeljek se je začel v Beogradu 5. kongres jugoslovanskih sindikatov. Udeležuje se ga 1300 delegatov iz vse Jugoslavije in okrog 50 sindikalnih delegacij iz tujine. Kongres je začel s svojim govorom predsednik republike Tito. V svojem govoru je ostro ožigosal pojave, ki ovirajo hitrejše dviganje življenjske ravni prebivalstva in razvoj gospodarstva. Kritiziral je miselnost nekaterih, ki menijo, da samo nove investicije nagloboljšajo življenjsko raven; poudaril je, da mine precej let, preden steče proizvodnja in se začno kazati koristi. Opozoril je na dejstvo, da ima Jugoslavija že precej izgrajeno industrijo, ki pa je zanemarjena, ker ima zastarele stroje, katerih niso pravočasno obnavljali.

»Od teh zdaj zastarelih industrijskih podjetij smo namreč jemali sredstva, ko smo morali ustvarjati akumulacijo, jemali smo jim, kadarkoli je bilo mogoče, celo tisto, kar je bilo predvideno za amortizacijo,« je rekel Tito. »Zato so ta podjetja zdaj v zelo težavnem položaju.« Naglasil je, da delavci v teh industrijah napravijo, kar le morejo, toda produktivnost in rezultati niso odvisni samo od delavskih rok, ampak tudi od strojev.

Slabo izkoriščena zmogljivost novih tovarn

V nadaljevanju svojega govora je Tito izjavil, da morajo glavno pozornost posvetiti zdaj investiranju v tiste objekte, ki bodo omogočili hitrejšo proizvodnjo blaga za široko potrošnjo, pri čemer pa se ne sme več dogajati, da bi gradili brez že izdelanih načrtov, zaradi česar so doslej take gradnje stale več, kot bi bilo treba. Dviganje življenjske ravni zdaj ni odvisno več samo od dvigovanja produktivnosti dela, ampak od izkoriščanja »ogromne razpoložljive rezerve«, ki se skriva v ne dovolj izkoriščenih modernih tovarnah. »Zgradili smo na stotine sodobnih tovarn, toda žalostno dejstvo je, da slabo izkoriščamo njihove zmogljivosti,« je rekel Tito. »V te tovarne smo investirali na stotine milijard, dostikrat pa se niti polovica vloženih sredstev

ne rentira, kajti obrati oziroma zmogljivosti niso povsem izkoriščene. Te rezerve moramo aktivirati.«

Tito je tudi grajal prevelik razpon med zaslužki strokovnjakov in drugimi delavci, čeprav je pri tem naglasil, da noče reči, da so strokovnjaki dovolj nagrajeni, ker so v drugih državah plačani mnogo bolje. Zato ne gre za to, da bi enim zmanjšali zaslužke, drugim pa jih povečali, ampak za izkoriščanje vse proizvodne rezerve. Tito je potem udaril po »posredovalcih, ki se pojavljajo med proizvajalci in potrošniki in ki posnamejo smetano preko tako imenovane marže in podobno.«

Glavni referat na kongresu pa je imel predsednik centralnega sveta Zveze jugoslovanskih sindikatov Svetozar Vukmanović, ki je obširno razčlenil misli, katere je nakazal že Tito, in kritiziral zlasti »ekstenzivno« (nerentabilno) gospodarjenje ter prezadolženost družbenega kmetijstva, neracionalno trošenje investicijskih sredstev, ne-socialistične pojave v podjetjih, zastarelo tehnologijo v industriji, stanovanjsko politiko itd. Sindikalni kongres nudi tako kritično osvetljeno podobo jugoslovanskega gospodarstva. Zelo odkriti kritiki Tita in Vukmanovića sta vzbudili vtis, da hoče kongres čisto realistično obravnavati kronične šibkosti jugoslovanskega gospodarskega sistema in pospešiti s tem njegov razvoj.

—0—

CASTRO OSTANE SAM

V ponedeljek je podal zastopnik ameriškega zunanjega ministrstva izjavo, da bo umaknila Sovjetska zveza svoje čete s Kube. Na otoku je še 3000 sovjetskih vojakov, ki so dodeljeni 24 postojankam za raketne izstrelke na velike daljave. Na Kubi naj bi ostalo le še 600 do 800 izvedencev, ki bi izvežbali Kubance v upravljanju omenjenih oporišč.

V Washingtonu pa izražajo zaskrbljenost, da ne bi začel Fidel Castro, ko bo imel rakete v rokah, kar na lepem streljati na ameriška izvidniška letala »U-2«. Po dogovoru s Sovjetsko zvezo iz leta 1962. imajo namreč pravico nadzirati, ali so se res odpravile raketne postojanke.

Kubanski zunanji minister je že protestiral v Washingtonu proti ameriškim nadzorim poletom z grožnjo, da bodo letala sestrelili. Ameriška vlada pa je grožnjo odbila. Skušala pa bo prepričati Sovjetsko zvezo, naj umakne še tista oporišča, da bi se Castro z njimi nevarno ne igral, ko bo ostal sam brez sovjetske vojaške pomoči.

—•—

De Gaulle se je moral podvreči operaciji, ki baje ni bila huda in bo kmalu pokoncu. Vendar je vzbudila mnogo pozornosti in komentarjev. Ves svet je radoveden, kaj se bo zgodilo v Franciji, kadar bo moral De Gaulle zapustiti politični oder. Bo s tem konec degaullisma in krize, ki jo je povzročil v zahodnem taboru? Ali bo našel dostojnega naslednika, ki bo peljal politiko »francoske veličine« naprej?

—•—

Danski kralj in kraljica sta prispela v ponedeljek na uradni obisk v Rim. Spremlja ju ena izmed lepih danskih princezin in zunanji minister.

EN KORAK NAPREJ

Ameriški predsednik Johnson in Hruščov sta si že več mesecev dopisovala, kako naj bi se zmanjšalo jedrsko oboroževanje. V začetku tega tedna je prišlo že tako daleč, da sta oba voditelja podala izjave, da bosta Sovjetska zveza in Amerika znižali proizvodnjo urana v vojne namene. O tem sklepu je bila že prej obveščena tudi angleška vlada.

Johnson je izjavil na ponedeljkovi tisovalni konferenci, da se bo znižanje proizvodnje surovin za jedrsko orožje izvedlo postopoma v štirih letih. Proizvodnja plutonija bo služila predvsem v civilne namene, proizvodnja urana za vojne namene se bo pa skrčila skoraj za polovico. Dodal pa je, da bo ostalo v zalogi še vedno toliko atomskega orožja, kolikor ga je potrebno za varnost držav zapadne skupnosti. Podobno izjavo je dal tudi Hruščov, ki je rekel, da ti sklepi ne pomenijo še dejanske razorožitve, ker bo tudi Sovjetska zveza ohranila dovoljno količino atomskega orožja za obrambo socialističnih držav. Pozdravil pa je obojestranski sklep kot važen doprinos k ublažitvi mednarodne napetosti.

Bo človeštvu zmanjkalo vode?

Statistiki so izračunali, da se množi človeštvo v geometrični postopici (2-4-16...), medtem ko narašča proizvodnja prehrane le v aritmetični (2-4-6...). Zato bo baje za stalno množeče se zemeljsko prebivalstvo kmalu premalo živeža, če ga ne bomo začeli pridobivati iz morja ali na sintetični način.

Ugotovili so pa tudi, da kmalu ne bo zmanjkalo samo živeža, marveč tudi vode za ljudi in za rastlinje. Do konca stoletja, tako računajo, se bo človeštvo podvojilo, uporaba vode pa kar potrojila. Zato se bo moralo človeštvo naučiti, kako bo najbolj varčeno uporabljalo vodo bodisi za pijačo, za kuho in za namakanje v poljedelstvu.

Naša zemeljska obla ima od svojega začetka vedno isto množino vode, to se pravi: 1,4 milijarde kubičnih kilometrov. To je vsekakor ogromna množina. Vse zemeljsko površje meri 510 milijonov kvadratnih kilometrov, od te površine je pa le 149 milijonov kvadratnih kilometrov kopne zemlje, vse ostalo prostranstvo pa je pod vodo. Torej imamo dovolj vode, bi kdo menil. Vendar ni tako. Sladke vode, ki pride v poštev za človeka in namakanje, imamo na razpolago komaj en odstotek vse vodne mase.

Večina vode je namreč slane, v kotlinah oceanov in morij, ali pa je strjena v led, ob tečajih in v gorskih ledenikih. Le majhen del morske vode je mogoče kemično predelati za pitje, nikakor pa ne v potrebnih količinah za druge potreb. Količina vodne mase na našem planetu je vedno ista; tudi deževnice. Vrh vsega pa je za enotno porazdelitev sladke vode nerodno tudi dejstvo, da vsebujejo velika jezera Severne Amerike, Afrike in Azije 75 odstotkov sladkovodne mase; v razsežnih pokrajinah je pa primanjkuje.

Ne samo, da je količina vode vedno ista in da je neenakomerno porazdeljena, tudi padavine so povsod različne. Na pobočjih gore Waialeale na Havajskem otočju dežuje kar neprestano. V kraju Calama, ki leži v čilenski puščavi Atacama, pa še ni padla kaplja dežja izpod oblakov. Namakanje tal je odvisno tudi od propustnosti zemlje in temperature. V severovzhodni Braziliji izpuhti v zrak takoj 80 odstotkov dežja, 16 odstotkov vlage odteče po rekah in le štirje odstotki vlage prodrejo v tla ter pridejo praktično v poštev za potrebno moč.

Geografi in meteorologi so sklenili v zvezi z UNO, da bodo začeli v prihodnjih desetih letih preučevati prav ta vodni krogotok: izparevanje iz oceanov - dež - odtok - namakanje.

Sedanje svetovne zaloge živeža se morejo z načrtno mednarodno socialno politiko pravilno porazdeliti. Podobna, a dosti težja naloga nas čaka, da bomo znali pravilno »vskladiščiti« in porazdeliti po vsej kopni zemlji drugi najpotrebnejši element - vodo.

Vendar pa so vsa ta predvidevanja spričo silno naglega napredovanja tehnike najbrž preveč pesimistična. Dosedanje izkušnje kažejo, da napreduje tehnika vstric s potrebami človeštva, saj so jo te rodile. Zato bo nedvomno pravočasno odkrila mož-

nosti, da reši človeštvo pred stisko s sladko vodo. Prav te dni so Izraelci naznanili, da so iznašli in tudi že uspešno preizkusili napravo, ki izredno poceni destilira sladko vodo iz morja. Dosedanji postopek je bil namreč zelo drag. To napravo pa bodo gotovo še izpopolnili, preden bo postala potreba akutna.

Isto velja glede živeža. Če bi bila vsa Zemlja tako umno obdelana, kakor je v zahodni Evropi, bi lahko preredita vsaj sto milijard ljudi, kot mislijo strokovnjaki. Za to pa je potrebno le po vsem svetu čim bolj dvigniti izobrazbo in kmetijsko tehniko, kar bo možno, če bosta vladala na svetu mir in mednarodno sodelovanje.

—0—

NEVARNE MEJE

Med Sovjetsko zvezo in Kitajsko traja še vedno načelni spor in mrzla vojna; pravzaprav postaja vedno ostrejša. Mrzla vojna je namreč že prešla v prvo stopnjo vojne napetosti.

Kitajska vlada je začela vzdolž rusko-kitajske in mongolske meje z velikopoteznimi utrjevalnimi deli. V severne pokrajine je nagnala cele armade delavcev, ki postavljajo barake za zasilna bivališča drugih skupin, katere bodo gradile okope in utrdbe. Vlada je tudi zasegla na tisoče motornih vozil iz tovarn in kmetijskih podjetij ter jih uporablja za utrjevalne namene. V severnem obmejnem pasu so se že začele zbirati tudi kitajske divizije. Manjka samo iskrice, da se vname ob meji velikanski vojni požar.

IZZIVALNA KOMEMORACIJA

Malo je manjkalo, da ni prišlo zadnje dni preteklega tedna v rimski zbornici do pravega pretepa med komunističnimi in misinskimi poslanci. V četrtek je namreč misin Guarra v začetku seje proslavljal spomin bivšega fašističnega filozofa in svetnega ministra Gentileja. Ugovorov ta dan ni bilo, ker je bila večina poslancev, zlasti komunističnih odsotna.

Johnson obljublja svetu mir

Lepe obljube je dal ameriški predsednik Johnson časnikašem na svoji običajni tedenski tiskovni konferenci. Čez deset let, je rekel, ne bo več veljala v Združenih državah obvezna vojaška dolžnost. Ameriška vojska bo obstajala iz samih prostovoljcev. Na vprašanje časnikašev je Johnson še dodal, da se bo število vojaštva v bodočih desetih letih močno skrčilo, ker se bo ublažila mednarodna napetost. Denar, ki ga danes požre oboroževanje, se bo porabil v socialne namene in za izboljšanje življenjske ravni vseh državljanov.

Johnson je pa povedal tudi eno bridko, namreč, da so narastli izdatki za oboroževanje za osem milijard dolarjev. Državljeni se morejo potolažiti z obljubo, da bo čez deset let že bolje.

Vendar pa je vzbudila ta izjava predsednika najmočnejše in najbolj oborožene države na svetu upanje, da smo končno izšli iz akutnega obdobja napetosti med obema

Naslednji dan so pa komunisti protestirali, da se v zbornici omenja oseba, katero je obsodilo vodstvo odporniškega gibanja na smrt. Misinski poslanci so začeli vpiti, da se žalijo mrtvi, in so se že pripravljali, da fizično napadejo, po starem vzgledu, komunistične zastopnike. Kreпки zbornični sluge so komaj razdvojili sovražna tabora.

—•—

NOVICE IZ VSEGA SVETA

Kot poroča italijanski tisk, Avstrijci še niso dokončno zavrgli načrta, da bi zgradili naftovod od Kopra do Dunaja, namesto iz Trsta. Toda italijanski gospodarski krogi menijo, da hočejo Avstrijci s tem samo pritiskati na svoje italijanske partnerje, da bi dobili večje ugodnosti pri upravljanju naftovoda.

—•—

29. aprila se bosta poročila v Rimu holandska princezinja Irene in Carlo Ugo Bourbonne-Parma, ki stremi za španskim prestolom. Podjetni Ugo pa se je hudo zameril Holandcem, ki mu podtikajo, da hoče to poroko izkoristiti v politične namene. Tako princesinega poročnega dne na Holandskem sploh ne bodo praznovali. V bistvu pa se najbrž v tem kaže tipično puritanstvo, ki dela iz ljubezni mladih politične probleme.

—•—

V Laosu je prišlo v nedeljo jutraj do državnega udara skupine desničarskih vojaških poveljnikov, ki so odstavili nevtralnega ministrskega predsednika Suvano Fumo. Toda po »resnem pomenku« z ameriškim veleposlanikom so izpustili Suvano Fumo iz hišnega zapor, ga prosili oproščenja in mu spet izročili oblast. Škoda le, da so trije ljudje pri tej »šali« zgubili življenje.

—•—

Od 1. maja naprej bo stal telefonski kovanec (gettone) v Italiji 45 lir namesto sedanjih 30. Za 40% se bodo zvišale telefonske pristojbine, razen za medmestni promet. To pa verjetno ne bo prispevalo k utrditvi vrednosti lire.

—•—

blokoma, čeprav s tem problemi med njima niso rešeni.

—0—

70-LETNICA HRUŠČOVA

Po napačni napovedi njegove smrti je predsednik vlade Sovjetske zveze Nikita Hruščov obhajal prejšnji teden 70-letnico svojega rojstva. Velikih zunanjih slovesnosti ni bilo; bržkone jih sam ni želel, ker je on začel boj proti kultu osebnosti.

Prejel pa je čestitke od večine komunističnih strank z vsega sveta. Najbolj so se začudili nad prijazno čestitko iz Kitajske, ker sta si Hruščov in Mao hudo v laseh za prvenstvo v svetovnem komunističnem taboru. Večina komunističnih držav je podelila Hruščovu tudi svoja najvišja odlikovanja.

Le Albanija ga je prav na njegov rojstni dan črtala iz seznama častnih meščanov glavnega mesta Tirane. V odloku o tem pišejo Albanci, da je Hruščov izdajavec sovjetskega ljudstva in prijatelj ameriških imperialistov. Hruščov si pa ni kaj preveč vzel k srcu teh očitkov.

Tržaškega

Intervju s kandidatom LSS dr. Jožetom Škerkom

V okviru volilne kampanje smo se obrnili na nekatere glavne predstavnike liste »Slovenske skupnosti« z nekaterimi vprašanji, ki zadevajo program in cilje slovenskih političnih skupin, ki sestavljajo to skupno listo. Tokrat smo se obrnili na kandidata dr. Jožeta Škerka, ki je prvi na listi.

Kaj menite o poteku volilne kampanje?

Potek volilne kampanje na Tržaškem dokazuje politično zrelost prebivalstva. Volilni boj poteka v najlepšem redu, v demokratičnem spoštovanju vseh idej, struj in narodnosti.

Po čem se lista Slovenske skupnosti razlikuje od ostalih list?

Za listo Slovenske skupnosti so značilni razni momenti: je edina, ki ima slovenski napis, in že s tem manifestira prisotnost Slovencev v tem važnem volilnem boju. Vsi njeni kandidati so Slovenci, volilna propaganda se vrši v slovenščini tudi v samem mestnem središču in ob spremljavi slovenske glasbe. Program liste je izrazito narodno-obrambena in socialnega značaja.

V čem so glavne ovire za razvoj širše volilne kampanje?

Velike in bogate stranke, kot sta zlasti KD in KPI, razpolagajo z ogromnimi denarnimi sredstvi in zato lahko razvijajo najbolj intenzivno volilno agitacijo, zlasti s transparenti, z neonskimi napisi, z brošurami in revijami, da ne omenjamo lepakov in letakov. Slovenska skupnost si vsega tega seveda ne more privoščiti, ker zbira sredstva le med svojimi somišljeniki.

Kateri del programa se Vam zdi najaktualnejši za slovenske volilce?

Najpomembnejši in najaktualnejši se mi zdi tisti del programa, ki govori o potrebi, da se izda državni zakon o zaščiti Slovencev v Italiji. Tak zakon je eden glavnih pogojev, da bo dežela v okviru svoje zakonodajne, upravne in izvršne oblasti lahko še podrobneje določila pravice slovenske manjšine in zaščitila njene koristi. Zelo pomembna se mi nadalje zdi tista programatična točka, kjer je rečeno, da bi morala omenjeni zakonski predlog pripraviti komisija, ki jo sestavljajo predstavniki slovenske manjšine in parlamenta. Takih predlogov pa ne najdemo v programih nobenih drugih list, niti tistih, ki se potegujejo tudi za slovenske glasove.

Kaj mislite o vlogi slovenskega predstavništva v deželni svet?

Naloga našega predstavništva ne bo lahka. Posebni statut na žalost ne vsebuje izrecnih norm, ki bi zagotavljale ali opredeljevale narodnostne pravice slovenske skupnosti v Italiji, v čemer se ta statut bistveno razlikuje od statuta za deželi Doline Aoste in Tridentinsko-Južnega Tirola. Zaradi tega bo treba vložiti mnogo truda in izkoristiti vse možnosti, da se z zakoni doseže zaščita vseh tistih pravic, ki so življenjskega pomena za obstoj in razvoj Slovencev v Italiji. V tej zvezi bo treba zlasti razčistiti pravno moč člana

3 posebnega statuta, kjer je le splošno in posredno omenjena naša manjšina.

Katere so glavne točke socialnega in gospodarskega programa LSS?

Slovensko predstavništvo se bo predvsem zavzemalo za prednostno zaposlitev domače delovne sile in za dodelitev stanovanj tudi slovenskim delavcem in uradnikom. Slovenskim kmetom je treba zagotoviti večjo pomoč pri modernizaciji in specializaciji njihove proizvodnje ter zagotoviti prodajo pridelkov po pravičnih cenah. Slovenskim obrtnikom, trgovcem in podjetnikom je treba nuditi ugodnejša posojila za obnovitev in okrepitev njihove dejavnosti. Predstavništvo se bo seveda zavzemalo tudi za izboljšanje bolniškega zavarovanja, znižanje davkov in za ustalitev cen predmetom široke potrošnje.

—0—

KOMEMORACIJA ZA ŽRTVE OKUPATORJA

V četrtek dopoldne je priredila tržaška občina slovesno komemoracijo za žrtve okupatorja v hiši v ulici Ghega, kjer je bilo leta 1944 obešenih ravno pred 20 leti 51 talcev, v glavnem Slovencev.

Mašo zadušnico v veži hiše je daroval mons. Marzari, ob prisotnosti najvišjih predstavnikov oblasti in delegacij odporiških gibanj. Od Slovencev sta bila poleg drugih prisotna kandidata Liste Slovenske skupnosti dr. Jože Škrk in dr. Teofil Simčič. Komemoracijski govor je imel tržaški župan, ki je nato tudi položil lovorjev venec.

Popoldne so položili venec na spominsko ploščo žrtvam tudi predstavniki Spupne slovenske liste.

VOLIVNA KAMPANJA V TRSTU

Tudi v Trstu je volivna kampanja zelo mirna, da ne rečemo mlačna. Plakati na za to določenih pločevinastih ploskvah so močno stereotipni in ponavljajo v glavnem volivna gesla in fraze, ki jih pozna občinstvo že od številnih prejšnjih volitev, tako da se zdi, da uporabljajo stranke kar plakate, ki so ostali od zadnjih volitev. Skoro vse stranke se zadovoljujejo le z znakom in s kratkim geslom na plakatu. Samo mislovci so na plakatih zgovornejši. Največ volivne energije pa kažejo tudi tokrat liberalci. Vse kaže, da niso v zadregi za volivne sklade. Najpogosteje je slišati iz zvočnikov avtomobilov, ki vozijo po mestu in bližnji okolici, glasove njihovih agitatorjev, ki skušajo odvrniti volivce od sredinske levice. Pa tudi komunisti in krščanski demokrati kažejo še precej živahnosti, čeprav so tudi njihovi shodi zelo slabo obiskani.

To dozdevno brezbriznost ali celo apatijo Tržačanov do volivnih shodov si lahko razlagamo s tem, da so si ljudje že utešili radovednost glede programa te ali one stranke — radovednost, ki jih je v prvih povojnih letih gnala, da se je zgrnila okrog vsakega govornika cela množica in ga zavzeto poslušala, ali pa mu žvižgala. Zdaj

komaj kdo postoji in posluša. Toda s tem ni rečeno, da se Tržačani zdaj manj menijo za politiko. Vendar zdaj že na pamet poznajo programe posameznih strank in skoro vsak je že dolgo odločen, kako bo volil, pri tem pa tudi pozna program svoje stranke, iz časopisja in televizije.

Na izvirno idejo je prišla krščanska demokracija, ki vrti ob večerih na trgih kratkometražne volivne filme o svojih kandidatih v deželni svet. Filmsko platno je montirano na kamiončku. Seveda, preveč napeti ti filmi niso, zato se publika ravno ne drenja k tem predstavam. Pomenijo pa le novost sedanje volivne kampanje.

Volivno kampanjo LSS pa seveda zelo ovira pomanjkanje finančnih sredstev. Zato so vsi zavedni Slovenci vabljeni, da prispevajo v volivni sklad. Prispevke je poslati ali osebno oddati na naslov: Lista Slovenske skupnosti — Trst, ul. Macchia-velli 22/II.

Beneška Slovenija

PRED VOLITVAMI

Naši volivci so te tedne kar pod nekim pritiskom od strani različnih strank in njihovih glasil.

Kot je že znano, so vključile tri italijanske stranke: socialistična, komunistična in demokrščanska po enega kandidata slovenske narodnosti na svoje liste. Na prvi je učitelj Černo Viljem, na drugi Izidor Predan in na tretji profesor Ciril Jussa, bivši špeterski župan. Vsaka teh strank upa, da bo dobila tudi slovenske glasove, čeprav ni gotovo, ali bo kdo izmed omenjenih treh tudi izvoljen.

Kljub vabilom slovenskim volivcem, pa se berejo različni volivni članki, ki še zdaj ne priznavajo slovenske stvarnosti. Omenimo naj en tak slučaj.

Glavno gasilo demokrščanske stranke »Il Popolo« je dodalo svoji nedeljski številki posebno prilogo, posvečeno novi deželi in volitvam. V članku »Uno storico momento per le genti del Friuli« se na kratko bavi tudi s prebivalci Nadiških dolin. Pravi (str. 6), da se »vprašanje manjšin v Furlaniji (misli na vso pokrajino — opomba) sploh ne postavlja, ker v Furlaniji ni manjšin. Ljudstvo Nadiških dolin je že eno stoletje popolnoma vključeno v furlansko in italijansko tradicijo«. Dalje piše: »Seveda se ljudstvu Nadiških dolin priznava pravica do rabe družinskega dialekta; ni znano, da bi se ta zdravi demokratični princip kdaj izpodbijal. Toda — tako trdijo krajevni politični činitelji — se ne sme ustvarjati iz ljudske privrženosti na krajevne tradicije vprašanje dvojezičnosti.«

Tako torej, slovenski jezik je samo narčje za stare ljudi ob ognjišču?! Načelo do pravice materinega jezika se je izpodbijalo in še kako ter se še danes! Pri pisču zgornjega članka in v krogi, ki jih pisec podpira, res ne vemo ali vlada zmešnjava pojmov ali zavestno potvarjanje dejstev.

CENTA

Strankarska nestrpnost včasih res ne pozna mej. Ne ustavi se niti pri spominskih padlih in umrlih. Vso javnost našega okraja je presunilo vandalsko početje do bro znanih zlikovcev, ki so oskrunili v Centi spominske kamne padlih partizanov. De-

VOLILNI SHODI

Volilno razpoloženje v mestu še ni preveč razgibano, čeprav manjkata le še dva dobra tedna do volitev. Po deskah na določenih mestih se že pojavljajo prvi volilni lepaki. Čez ulice so že razpeti transparenti različnih političnih skupin, med temi tudi Slovenske skupnosti.

Ob sobotah in nedeljah pa vabijo zvočniki na shode političnih veljakov. V soboto med opoldanskim počitkom je govoril liberalni prvak Malagodi delavcem livarne v Stražicah. Na kraju zborovanja so delavci raztrosili letake, na katerih sprašujejo Malagodija, čemu se njegova stranka upira delavskim nagradam za proizvodnjo. Poslanec je ugovarjal, da je socializem prinesel samo bedo in pomanjkanje svobode; kjer pa se uveljavi liberalizem, tod da je svoboda in blagostanje. Kljub blestečim besedam je govornik le malokoga prepričal.

- *Kanalška dolina*

janje je tem bolj sramotno, ker se prav za konec tedna pripravljajo po vsej državi na spominske svečanosti ob obletnici odporniškega gibanja. Pokrajinski odbor partizanske zveze je izdal proglas, v katerem poziva ob'asti, naj izsledijo zlikovce, ki so vrgli blato na spomin padlih za domovino in za svobodo.

Trbiž:

STRAHOVIT POŽAR

V nedeljo zvečer je izbruhnil na trbiškem sejmišču ob cesti v Spodnji Trbiž tako hud požar, kakršnega zlepa ne pomnijo niti stari ljudje. Na stalnem tržišču je že nekaj let vse polno stojnic, zlasti s čevlji in drobna rijo, katero hodijo zelo živahno kupovat sosede izza meje.

Ogenj je izbruhnil v neki stojnici proti osmi uri zvečer. Redki mimoidoči so začeli vpiti na pomoč. Zublji so pa kar skakali s stojnice na stojnico, vse založene z blagom in hrano, da je bil v hipu ves široki prostor v plamenih. Prihiteli so gasilci celo z avstrijske strani in iz oddaljenega Tolmezza. Tri ure so se potili, preden so rešili spodnje mesto nevarnosti. Pri gašenju je bilo 20 oseb ožganih. Škoda je velika. Cenijo jo od 150 na 200 milijonov lir. Popolnoma je zgorelo 23 velikih stojnic z vsem blagom vred. Nekateri kramarji so na cesti, ker so zgubili prav vse. Županstvo in prefektura sta naredili javno zbirko za oškodovance. Policija pa preiskuje vzroke hude nesreče. Ni izključeno, da je bil ogenj iz maščevalnosti podtaknjen.

GOZDNI POŽAR V BRDU

Po navadi se radi pritožujemo nad neprestanim dežjem. Zadnji dež pa je rešil prav našo okolico pred čim hujšim. V petek je namreč nenadno izbruhnil hud požar v gozdu na gori; tistemu kraju pravijo ljudje »Chiavalaria«. V plamenih je bilo nad 3 hektare gozda. Na srečo je bilo listje na tleh od zadnjega deževja še popolnoma mokro, sicer bi se bil požar hitro razširil. Tako pa so gasilci, ki so prihiteli iz Tumeča, in domačini požar kmalu pogasili. Ogenj je pa izbruhnil najbrž zaradi ne previdnosti kakega izletnika, ki je odvrget ogorek cigarete kar tja v en dan.

V nedeljo dopoldne so imeli zopet liberalci svoj shod v bivšem Trgovskem domu; misini pa na nekdanjem Te'ovadnem trgu. Oba sta bila le pičlo obiskana. Proti večeru so bili sklicani na isti trg socialistični somišljeniki. Pred začetkom je pa kandidat Marko Waltritsch naznanil, da je shod odložen, ker ni prisoten govornik, poslanec Boldrini. Večjo udeležbo je imel zvečer v mali telovadni dvorani demokrščanski zakladni minister Colombo.

SEJA OBCINSKEGA ODBORA

Danes teden so se zbrali občinski odborniki k redni seji, na kateri so razpravljali v prvi vrsti o avtomobilski cesti od državne meje pri Gorici do Villesse s priključitvijo k cesti v smeri Benetk. Župan in odbornik za javna dela sta posredovala v tej zadevi v Rimu pri pristojnih ministrstvih.

Na isti seji so razpravljali tudi o kritju izdatkov za različne občinske potrebe. Med stroški je predvidena tudi napejava plina in vode v kemično-fizikalnem kabinetu slovenskega učiteljskega in nakup klavirja za glasbeni pouk na istem zavodu.

Sovodnje:

PROSTA CONA IN VODOVOD

Prejšnjo sredo je odobrila parlamentarna komisija za finance posebni zakon, ki pooblašča sovodensko občino, da sme prbirati užitnino na uporabo živil prostega pasu. Zakon je postal na podlagi tega izglasovanja pravomočen. Vprašanje, ki se je vleklo že več let, je torej rešeno in naša občina bo mogla zvišati svoje dohodke za nekaj milijonov na leto.

Dela za napejavo omrežja »kraškega vodovoda« so se že pričela. Napeljavo stranskih cevi na Martinščino in na Vrh je dobilo na natečaju podjetje Dondi iz Roviga. Stroški za napejavo so preračunani na 20 milijonov lir. Prvemu udarcu z lopato so prejšnji teden prisostvovali tudi tehnični voditelji vodovodnega konzorcija za Vzhodno Furlanijo.

ŠTMAVER

V nedeljo popoldne smo videli pri nas nekaj nenavadnih izletnikov. Po večernicah so se pripeljali pred cerkev goriški župan, odborniki turistične zveze ter nekaj povabljenec. Števerjanski odvetnik Formentini je kot odbornik turističnega društva »Pro loco« povzel besedo in je razložil, da se odvarja odcepek »Ceste vina in česenja«, ki vodi od Pevme skozi luknjo pri »Štantu« v Štmaver. Ljudje, ki so prihajali iz cerkve, so se začudeni spogledovali, kje neki je ta cesta, ker poznamo samo razriti klanec od Znarišča v luknjo. Goriški župan je bolj stvarno povedal o lepi naravi in o dobrem vinu v teh krajih; sicer pa je bila še za to priliko odprta samo ena osmica.

Na koncu je goriški zbor »Seghizzi« zapel pod vodstvom Valentinčiča ml. nekaj furlanskih pesmi, nakar so gostje šli s »Bus dal Diane«, na dobro kapljico. — Ker je cesta že »otvorjena«, upamo, da jo bodo tudi v resnici naredili ali vsaj dobro pošodrali.

Po daljšem času smo imeli tudi pri nas poroko. Pred oltar sta stopila lt. t. m. že-

Iz Goriške

nin Feri Bruno, po poklicu mehanik, in Pintar Elica, zaposlena v tovarni; oba domačina. Vedno sta bila zvesta tudi domačemu pevskega zboru. Na novi življenjski poti jima želijo vsi sosede in znanci dosti srečnih let!

ŠTEVERJAN

Za deželnozbornske volitve se tudi pri nas vztrajno pripravljajo. Transparenti z znakom Slovenske skupnosti z lipovo vejo že vabijo volivce naj opravijo pošteno svojo dolžnost. Volilnih shodov še ni bilo, če izvzamemo male sestanke italijanske socialistične stranke, na katerih govore slovenski agitatorji. Slovenska skupnost bo pa priredila nekaj shodov pred cerkvijo prihodnje nedelje.

Za praznik 1. maja vabi Kat. prosvetno društvo na običajni majski tabor. V prijetnih borovcih bodo pevski nastopi zborov iz Gorice, Podgore in Števerjana, koncert gostov s Koroške. Domači igravci pa bodo priredili s sodelovanjem tržaških gostov igro »Dom« in šaloigro »Hiša strahov«. Prireditelji se bo pričela ob treh in pol; zveza z avtobusi je vsako uro. V slučaju slabega vremena, se bo podajal isti spored v Kat. domu.

Imeli smo tudi že volitve v novi odbor kmetijske bojniške blagajne. Za predsednika je izvoljen Bajt Danilo, podpredsednik pa je Klanjšek Ciril.

GABRIJE

Po do'gem času zopet lahko čestitamo dvema mladima paroma, ki sta si podala pred oltarjem roke za skupno življenjsko pot.

Poročila se je naša domačinka Jožica Pavletič, uslužbena v podgorski tkalnici, z Jožefom Jarcom iz Doberdoba. Ženin je brat doberdobskega župana. Drugi zakonški par pa sta Primožič Savo in Livija Volčič. Ženin je tudi naš vaščan, nevesto je pa pripeljal iz Štandreža.

Vsem novičem kličemo: Dosti sreče in nič trnja na novi poti življenja in da bi ustanovili dve krepki slovenski družini!

ZASLUŽENA KAZEN ZA PONAREJEVALCE MASLA

V Gorici je ležala že nekaj časa obtožba proti dvema podjetjema, ki sta razpečavali ponarejeno maslo. To sta »Burrificio Alto Isonzo«, ime, ki zveni, kakor da je maslo iz najbolj sočnih tolminskih planin, in »Cremerie Isontine«. Prva maslarna je menda mešala v maslo vsak dan po dva kvintala loja. Zopora podjetja je pa trajala le 15 dni. Lastnik Piotti je vložil celo tožbo proti časopisom, ki so dvomili o pristnosti njegovega »soškega masla«. V četrtek ga je pa goriško okrajno sodišče le zašilo na globo 600 tisoč lir in na plačilo sodnih stroškov.

Trgovca Buliani, ravnatelj »Cremerie Isontine«, jo je pa še huje skupil. Proti njemu je vložila ovadbo davčna policija zaradi tihotapstva nedovoljenih snovi, ki so postale maslo za Goričane. Sodišče je obsodilo Bulanija kar na 26 milijonov lir globe.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Umazane roke” v Slovenskem gledališču

Slovensko gledališče v Trstu je eno izmed prvih, ki je uprizorilo to Sartreovo dramo, odkar jo je ta dovolil uprizorjati, kar se je zgodilo šele pred nekaj meseci. V kolikor je znano, je to bila šele druga premiera tega Sartreovega dela v Italiji, za turinsko uprizoritevjo na odru tamkajšnjega Teatra Stabile. To je dalo sobotni premieri Slovenskega gledališča v Avditoriju še posebno mikavnost.

Sartreova drama »Umazane roke« je nastala v letih po drugi svetovni vojni, kot reakcija tega francoskega eksistencialističnega filozofa na epidemijo dozdevno »koristnih umorov«, ki je zajela komunistični svet pod Stalinom, pri čemer pa se je z do sledno in železno moralno logiko vedno spet pokazalo, da se politični zločin ne rentira. Kar se je zdelo po logiki dialektike koristno leto ali dve prej, je postalo nenadno zločin, in seveda tudi obratno. Proti tej kugi je napisal Sartre svojo dramo, v kateri je hotel prikazati tragiko človeka, ki skuša ostati v tem moralnem kaosu ideološko dosleden in čist. Sicer pa je težko spraviti probleme, ki jih načena Sartre v tej drami, na isti imenovalec, ker je drama pravzaprav natrpna z njimi. Sartre postavlja v njej na zatožno klop tako meščanstvo in njegovo moralo kot utilitaristično moralo stalinistične partije, abstraktno in neživljenjsko okrutno intelektualcev, ki so jim važne ideje, ne pa ljudje, pa tudi medsebojne odnose in človeško hladnost med partijci samimi, ki obračunavajo med seboj z bombami in revolverji. Seveda je postavil Sartre vse dogajanje v neko anonimno deželo, ki bi lahko bila medvojna Madžarska, Romunija, Bolgarija ali Jugoslavija. Toda jasno je, da je s svojo dramo protestiral proti stalinizmu nasploh. Drama je bila namreč napisana v letih najostrejšega stalinističnega kurza v mednarodnem komunističnem gibanju. In kot protest proti temu kurzu jo je javnost tudi razumela, zaradi česar so delo že po prvih predstavah iz komunističnega tabora silovito napadli, medtem ko je protikomunistični tabor pretiral njeno protikomunistično ost in hotel videti v njej pravo protikomunistično delo, kakršnega Sartre spričo svojih znanih simpatij za komunizem, ali bolje rečeno za idejne osnove komunističnega gibanja, ni imel namena napisati.

Da bi napravil tem nesporazumom konec, je Jean Paul Sartre leta 1948 prepovedal igrati to svojo dramo, in sicer že po prvih predstavah v Parizu. Ponovne uprizoritve je dovolil šele zdaj, zaradi predrugačenega mednarodnega vzdušja, kakor je sam posebej poudaril. Kljub temu, da je poteklo že toliko let od krstne predstave dela, pa je to še vedno aktualno in bo še mnogo časa tako ostalo, ker so ostali aktualni problemi, ki jih obravnava, čeprav morda v manjši meri kot leta 1948. Povrh seveda problem tako imenovanih koristnih političnih umorov ni omejen samo na komunizem v določenih stadijih njegovega razvoja, ampak na vsa totalitarna politična gibanja in kot tudi vsa druga gibanja, ki se poslužujejo terorističnih metod in so trdno odločena priti na oblast za vsako ceno.

Sartre pe napravil iz svojega Huga predstavna intelektualcev, ki se zaplete v dialektiko partije, ne more pa se odreči ne svojemu meščanskemu izvoru in njegovim usledinam v svoji mentaliteti, ne lastnemu ideološkemu prepričanju, ki mu pomeni drugo naravo. Ta Hugo pride med dva mlinska kamna, med predstavnika toge, lahko bi rekli stalinistične struje v partiji, ki neživljenjsko prešoja poloj in zagrizeno, hkrati pa slep za resnično politično problematiko beži samo za oblastjo, ter med partijskega sekretarja Hoedererja, človeka, ki mu je partija vse in mu nadomešča celo osebno življenje, vendar pa ostane človeški in ima posluš za resničnost določene situacije. Sam pravi, da ima ljudi rad, v nasprotju z intelektualcem Hugotom in Louisom (ki pa se imenuje v prvotni Sartreovi verziji te drame Walter).

Da bi dokazal svojo ideološko trdnost in zvestobo nepopustljivi partijski liniji, se Hugo javi, da bo Hoedererja, ki je iz političnega realizma in tudi iz človekoljubja pripravljen sklepati kompromise, ubil, nakar ga pošljejo kot njegovega novega tajnika k njemu. Res ga ubije, toda ne iz političnih razlogov, ampak da sam sebi dokaže, da nima kompleksov, še bolj pa iz ljubosuma, ker njegova mlada žena končno v Hoedererju odkrije človeka, katerega ima lahko rada. Na kratko povedati vsebino drame pa je nemogoče, ker je zelo zapletena in tudi precej dolga.

Uprizoritev Slovenskega gledališča je bila zelo konkretna, v nekaterih pogledih celo blesteča. Nekateri prizori so sicer vplivali nekoliko preveč shematično, na primer prizori med Hugom in Olgo, ali prizor, ko Hoedererja obiščeta predstavnik desničarskega »Peterokotnika« in knez. Odlična je bila v mnogih drugih scenah, zlasti v scenah v Hoedererjevem skrivališču. K uspehu uprizoritve je zelo veliko pripomogel Rado Nakrst kot Hoederer. Lahko rečemo, da je bil sijajen in da je bil to eden njegovih najlepših likov. Hugo Silvija Kobala je vplival nekoliko neobgljeno: spominjal je bolj na zanešenjaškega in neuravnovešenega študenta kakor na pravega od notranjih bojov raztrganega intelektualca. Jessica Ive Zupančičeva je bila polna vitalnosti in prisrčnosti ter je dobro odgovarjala predstavi, kakršno smo si ustvarili o tem liku. Preveč šablonska in celo karikirana pa sta bila knez, ki ga je igral Jožko Lukeš, in Karsky, predstavnik »Peterokotnika«, katerega je igral Edward Martinuzzi, čeprav je bila njuna igrata in zlasti Martinuzzijeva zelo dobra in izrazita. Olga Mire Sardočeva je bila mrzla, včasih ledena, da je gledavca zabeležila, a kot igravska kreacija prav dobra, le morda nekoliko preveč elegantna za tip aktivistke, ki naj bi ga predstavljala. Louis Starešiniča je bil posrečen tip zagrizenega političnega aktivista. Izvrstna tipa navadnih politično topoglavih aktivistov sta bila Slick Lojzeta Miliča in Georges Dušana Jazbeca. Isto lahko rečemo o bolj inteligentnem tipu terorista Ivana, ki ga je igral Stane Raztresen.

Režija Jožeta Babiča je bila v glavnem brezhibna. Na žalost pa ne moremo ničesar izjaviti o glasbi Pavleta Merkuja, ker glasbena spremljava skoraj ni prišla do veljave zaradi izredno slabih akustičnih naprav. Slišali smo iz zvočnika samo hrup. Odlična je bila scenografija Nika Matula. Probleme scenarije je rešil zelo domiselno, estetsko lepo in hkrati enostavno. Prevod Vide Šturmove bi bil lahko bolj v skladu s pravopisom, vendar je v splošnem tekoč in živ.

S to uprizoritvijo je Slovensko gledališče nadvse dostojno zaključilo letošnjo sezono, ker je bila to, kot slišimo, zadnja letošnja premiera.

fj



Rado Nakrst, ki odlično igra vlogo partijskega sekretarja Hoedererja v Sartreovi drami »Umazane roke«.

Polemika o nemščini

V slovenskem tisku se je razvnela polemika o tem, če naj bi priredili po ljubljanski televiziji tudi učni tečaj nemščine ali ne, poleg tečajev nekaterih drugih velikih tujih jezikov. Nekateri so proti temu, češ da je nemščina jezik bivših okupatorjev in da jim samo vzbuja spomine na tiste hude čase. Druugi tudi menijo, da ni več tako važna kot n. pr. angleščina. Toda spet drugi opozarjajo na dejstvo, da noben narod nima popolnoma čiste zgodovine in če bi se ozirali na to, bi se ne učili nobenega tujega jezika. Ne moremo pa tudi mimo dejstva, da živimo Slovenci na meji obsežnega nemškega jezikovnega območja in da nemščino v gospodarskem in kulturnem življenju takorekoč vsak hip potrebujemo. »Jezik je kulturni faktor« je naglasil nekdo v pismu ljubljanskemu »Delu«. Nemščina ni samo jezik Hitlerja, ampak tudi Goetheja, Marxa in Thomasa Manna.

—0—

Razsodišče RAI že dela

V ponedeljek, 20. t. m., je ob 19. uri ravnatelj tržaškega RAI-a, dr. inž. Guido Candussi, umestil komisijo natečaja Italijanske Radiotelevizije za izvirna radijska dramska dela v slovenskem jeziku. Komisija, kateri predseduje poverjeni profesor za slovenščino na padovanski univerzi prof. Martin Jevnikar in jo sestavljajo prof. Jože Peterlin, msgr. dr. Lojze Škerl, prof. dr. Josip Tavčar ter dr. Zorko Harej, je ugotovila razveseljav odziv na natečaj in je do ločila postopek za oceno 19 del, ki tekmujejo za razpisane nagrade.

Opčine: Lep kulturni večer

In vendar so se tudi Opčine razgibale. Odločila se je openska mladina, njeno jedro so študentje, in je pripravila sebi in Opčinam nekaj presenečenj. Presenečenje je bilo tudi v nedeljo, ko so s številnimi letaki in z izvirnim linorezom na njem (izdela ga je Jelka Daneu), vabili v dvorano Marijanišča na prireditve.

Prvi del je mladina posvetila našemu domu, kakor je v začetku poudaril Stanko Hrovatin, drugi del večera pa je bil veseliga značaja.

Ob narodnih pesmih smo gledali projekcije najlepših krajev naše domovine: od Opčin smo hiteli preko Krasa do Repentabre, Trebča, Devina in morja s čudovitimi sončnimi zatoni, ki so gotovo najlepši ob morju.

Na to lepoto doma pa je bila naslonjena prva dramska slika: **Sosičev dom na Opčinah**. Na Opčinah so Sosiči doma, zato se je dotikalo vprašanje, načeto v igri, vsakega doma. Kako bo z njim? Ali bo ostal tak, kot so ga zgradili naši predniki? Eni ga zapuščajo, a drugi, tudi mladi, idealni, delavni ljudje, ga rešujejo in bogatijo.

Igravci so zelo dobro rešili vloge in je igra zapustila močan vtis.

V drugem delu je najprej nastopil godalni kvartet. Ta je takoj razgibal predvsem mladino v dvorani. Pa tudi starejše

ljudi. Čeprav so igrali moderne melodije, smo videli, da naši tudi starejši, niso ne občutljivi zanje. Všeč je bila vsem zanešenost in samozavest fantov, ki so jim pod prsti zvenele strune. Skupina bo lahko še izpopolnila svoje igranje, uvrstila med naštudirane skladbe še kaj domačega, in bo lahko še marsikdaj zabavala naše ljudi.

Veselu razpoloženju je bila namenjena tudi enodejanka **Hiša strahov**. Igravci so tako prepričljivo odigrali svoje vloge (posebno A. Korošic vlogo profesorja), da se je občinstvo od srca nasmejalo.

Prireditve je pripravljal z opensko mladino prof. Jože Peterlin. Zelo smo bili veseli zadnjega nastopa in smo prepričani, da bo skupina prireditve še kje na Tržaškem ponovila. Bilo bi škoda, če ne bi nudili tolike lepote in veselja tudi drugim krajem.

Kot smo slišali, se openska mladina pripravlja že za nadaljnje delo. Razviti misli več smeri svojega delovanja: v športu, v petju in podobno. Za bližnjo bodočnost ima v načrtu izlet vseh Opencev, ki so mladi in dobre volje.

Organizatorjem želimo mnogo uspeha.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

GOSPODARSTVO

Reorganizacija „Federconsorzi“

Pred nastopom fašizma je v Italiji delovala močna »Zveza kmetijskih konzorcijev« v Piacenzi, od koder je v dobi fašizma prenesla svoj sedež v Rim. Dobila je novo ime in je postala znana pod imenom »Federconsorzi«. Fašizem je razširil delokrog te zveze in okoli 30 let je bila središče zbiranja in razpečavanja kmetijskih pridelkov, predvsem po svojih zbiralnih skladiščih (ammassi), ki so imela zelo važno vlogo v fašistični žitni bitki in aprovizaciji. Ustvarili so tudi finančno podlago zvezi kakor tudi posameznim kmetijskim konzorcijem, ki so bili ustanovljeni še v tistih pokrajinah, kjer jih prej ni bilo. Osnovni kapital za te organizacije so morale prispevati občine, — sedeži posameznih konzorcijev — pokrajine in hranilnice (Casse di Risparmio) ter še druge ustanove, predvsem pa Banca del Lavoro. V konzorcijih in njih Zvezi — Federconsorzi — so se zbrala ogromna sredstva. O višini teh dobimo nekoliko pojma, če pomislimo, da še ni razčiščena pri Računskem dvoru (Corte dei Conti) postavka nad 1000 milijard lir, ki naj bi služila za kritje stroškov in odškodnine, ki baje pripada »Federconsorzi« za njene služnosti pri urejanju in upravljanju ljudskih skladišč za zbiranje pšenice (ammassi). Razčiščeni tudi niso računi glede uvoza različnih živilskih predmetov, ki jih je Federconsorzi uvozila na račun države.

Čeprav ne upoštevamo vsega dela, ki ga je »Federconsorzi« opravila za državo, je delokrog njenega delovanja ogromen. Nad 1/2 superfosfata, katerega letno porabi kmetijstvo v Italiji, proda Federconsorzi. To je več milijonov stotov, deloma iz lastnih in priključenih tovarn, deloma na podlagi dolgoročnih pogodb z drugimi. Vsa proizvodnja dušika družbe ANIC, ki je v tem oziru največja v Evropi, je na razpolago samo »Federconsorzi« in prav tako proizvodnja umetnih gnojil tovarne TERNI. Posebne dogovore ima Federconsorzi z družbo SEIFA, ki ima razprodajo vseh umetnih gnojil firm Montecatini, Rumianca, Edison in še drugih. Z neko močno ameriško skupino za proizvodnjo kemikalij je Federconsorzi ustanovila družbo SCIAPA, ki deloma proizvaja, drugače pa kupuje in prodaja skoraj vsa zaščitna sredstva za zdravje rastlin. Prodaja teh sredstev dosega milijarde. Glede kmetijskih strojev ima Federconsorzi izključno prodajo strojev znamke FIAT, posebne dogovore pa ima

še z drugimi tovarnami. Nekakšna podružnica Federconsorzi je UMA (U-tenti M-otori A-gricoli), od katere so odvisne dobave goriv po nižjih cenah. — V sklopu Federconsorzi deluje tudi F.A.T.A., ki je posebna zavarovalnica. Razume se, da se Federconsorzi bavi tudi s semeni, predvsem pa z žitnim semenom in semenskim krompirjem. Za proizvodnjo slednjega so v raznih višje ležečih krajih posebna središča za vzgajanje zdravega krompirja, tako imenovani CE.MO.PA. (CE-ntri MO-ltiplicazione PA-tate). Vsa ta središča so odvisna od Federconsorzi. Je pa še mnogo drugih torišč, kjer deluje Federconsorzi.

Iz rečenega je razvidno, kakšna gospodarska sila je osredotočena v Federconsorzi, katere glavna opora je Bonomijeva organizacija neposrednih obdelovalcev (coltivatori diretti) in Gaetanova zveza kmetovalcev. Ima pa Federconsorzi tudi svoje zagrizene nasprotnike, in sicer gospodarske in politične. Med gospodarskimi so skoraj vsi trgovci s kmetijskimi potrebščinami — semena, umetna gnojila, stroji, krmila itd. Med političnimi nasprotniki so predvsem komunisti in socialisti, katerim ni všeč, da deluje tako mogočna organizacija izven njihovega delokroga. Ker je niso mogli zavzeti, bi jim bilo ljubše, če propade. Zato so za Federconsorzi zahtevali imenovanje komisarja.

Pred dnevi so prinesli časopisi vest, da bo vlada ustanovila novo podjetje, ki bo opravljalo vse posle, ki jih je do sedaj za državni račun vršila Federconsorzi. Ta se bo v bodoče bavila samo z organizacijo kmetijstva.

Kmalu bo potrebna zaščita trt

Letos je v splošnem rast zastala in tako so tudi trte v velikem zastoju z rastjo. To pa nas ne sme premotiti, da ne bi bili pripravljeni vsak trenutek nastopiti z zdravstveno zaščito trt. Mogoče bo ta trenutek nastopil prav kmalu, saj je dobro znano, da priroda navadno hitro prebrede ves zaostali razvoj. Tako lahko pričakujemo, da bo maja trta zelo bujno poganjala. Takrat pa je zdravstvena zaščita nujno potrebna.

Dva sta huda sovražnika trtinega zdravja: oidij in peronospora. Najprej moramo začeti boj proti oidiju. Zato moramo imeti pripravljeno žveplo, da bomo žveplali, kakor hitro bodo novi brsti dolgi 5 cm. Takrat žveplamo z navadnim žveplom v prahu. Ne odlašajte s tem žveplanjem, ki zatire komaj nastajajočo bolezen. Če s prvim žveplanjem zakasnimo, ne bomo oidija več zatrli brez karathana, ki ga preprečuje in uničuje.

Boj proti peronospori začnemo pozneje, navadno sredi maja, ko je že toliko toplo, da ponoči toplomer ne kaže manj od 10° C. Poleg primerne toplote pa mora biti za razvoj peronospore tudi primerna vlaga, to je dež. — S čim pa bomo uničevali peronosporo? Čeprav so se lansko leto marsikomu zamerila nebakrena škropiva, kot

TRAKTORJI IN MOTORNE KOSILKE V ITALIJI

Lansko leto (1963) se je v Italiji povišalo število traktorjev za novih 38.991, od katerih je bilo 31.481 izdelanih v Italiji, 7.510 pa uvoženih. Traktorje gradi nad 50 italijanskih tovarn, na čelu katerih je družba FIAT s približno pol proizvodnje, lani s 16.881 ali z nad polovico novih traktorjev. Od ostalih so njmočnejši proizvajalci SAME s 4.624 traktorji, Landini s 3.151, OM (zopet FIAT) z 2.983, Lamborghini z 1.589 in Carraro s 634 traktorji, da omenimo vse tvrdke, ki izdelajo letno vsaj 500 novih traktorjev.

Od inozemskih tovarn dobavljajo traktorje predvsem Angleži in Nemci. Angleška tovarna FORDSON je lani dobavila 2.344 traktorjev, angleška MASSEY FERGUSON pa 1.617, obe skupaj torej več kot polovico vseh uvoženih traktorjev. Od nemških podjetij dobavlja največ traktorjev družba DEUTZ (538) potem STEYR in PORSCHE. Z nekaj nad 400 traktorji so udeleženi Francozi (Renault) in ZDA (International). Med drugimi manjšimi dobavitelji so Čehi s traktorjem Zetor, lani 74 strojev.

Motorne kosilnice

Teh je bilo lansko leto izročenih kmetijstvu 27.126, od katerih je bilo 12.177 znamke BCS, 4.821 BERTOLINI, 4.718 LAVERDA, 2.121 NIBBI B. & SIN. Ostale motorne kosilke so dobavile manjše italijanske tvrdke, med inozemskimi pa prideta v poštev le nemška AGRIA s 195 in švicarska RAPID s 158 kosilkami.

POZOR S KORUZNO SLAMO

Do 15. aprila, ki je že daleč za nami, bi morala biti uničena vsa koruzna slama, ki je glavni pripomoček za širjenje koruznega črva. V slami namreč škodljiv c prezimi. Če kdo koruzne slame ni uničil in ga zaloti oko postave, bo strogo kaznovan. Torej napravite svojo dolžnost.

TRAKTORJI NADOMEŠČAJO BEGUNCE Z ZEMLJE

V letu 1963 je bilo 39.000 novih traktorjev vključenih v kmetijsko proizvodnjo, tako da je celotno število traktorjev naraslo v Italiji na več kot 340.000. Računajo, da je za vsakih 7 beguncev z zemlje stopil v proizvodnjo en nov traktor. Rotacijski sklad je v zadnjih dveh letih rešil ugodno 70.366 prošenj za 80.831 milijonov lir, in sicer 79% za mehanizacijo, 21% pa za namakanje in ureditev stavb.

so ASPOR, VITEX in druga, jih bodo tudi letos v enaki ali še v večji meri rabili, a dodali bodo sredi avgusta še eno škropljenje z bordoško brozgo, to je z mešanico raztopljenih modre galice in apna. Istočasno s škropljenjem proti peronospori se bodo vinogradniki borili tudi proti oidiju in bodo zato na vsak hl škropiva proti peronospori primešali še po 100 gramov koloidnega žvepla.

NE KRMI SEMENA HIBRIDNE KORUZE!

Seme hibridne ali križane koruze je bilo ali je še podvrženo učinku strupov, ki naj preprečijo razširitev semenskih škodljivcev. Ti strupi so lahko lažji, lahko pa težji, tudi taki ki povzročijo smrt živali, katerim bi pokrmili morebitne ostanke semenskega zrnja. — Za razumnega človeka je s tem vse povedano, zato bo sejal seme hibridne koruze z rokavicami; nos in usta bo imel pokrita vsaj s kakšno ruto in bo čim manj vdihoval zrak iz bližine hibridnega semena; skušal si bo nabaviti točno količino hibridnega semena, kolikor ga pač potrebuje, in morebiten preostanek bo vrgel na ogenj ali ga ohranil za drugo leto, če z njim ne postreže kakšnemu sosedu.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

DRUGI SKLEP

Poleg predloga deželnega predsednika dr. Pettarina je stavil dr. Besednjak še sledeči predlog na glasovanje: Izredni deželni odbor v Goriško-Gradiščanski:

1. stoji na stališču, da se mora trajno prikloniti ono Italiji priključeno ozemlje, ki je

106. Dr. E. BESEDNJAK

tvorilo prej del Koroške in Kranjske (trbiški, idrijski in postojnski okraj).

2. Na ozemlje, ki je navedeno pod točko 1., naj se raztegnejo vsi posebni zakoni, ki so veljavni za goriško-gradiščansko deželo.

3. Poziva se izvršilni odbor, da sestavi v izvršitev pričujočega sklepa točne predloge.

TRETJI SKLEP

Senator Bombig je govoril o bodočem volilnem redu in stavil sledeči predlog: »Pri sestavljanju novega volilnega reda za goriško-gardiščansko deželo naj se upoštevajo sledeča temeljna načela:

a) Število članov deželnega zbora (deželnih poslancev) naj bo 39.«

b) »Radi izvolitve deželnih poslancev naj se razdeli goriško-gradiščanska dežela v dve volilni okrožji« (tu so naštetih kraji okrožij). »V prvem okrožju naj se izvoli 20, v drugem 19 deželnih poslancev.«

c) »Volitev naj se vrši po splošni, neposredni in tajni volilni pravici, ki pritiče vsem osebam, ki so dovršile 21. leto starosti.«

»Izvršni deželni odbor se poziva, da izdele v izvršitev pričujočega sklepa potrebne predloge.«

Po izvajanjih senatorja Bombiga je povzel besedo odbornik Bonavia, ki je rekel, da ne bo glasoval za nobenega izmed treh predlogov. Deželna avtonomija se mu zdi za

italijansko državo nevarna, ker bo pospeševala in utrjevala iredentizem Slovencev.

K besedi se je oglasil odbornik dr. Besednjak, ki je »izjavil, da mora vsakemu Slovincu zavreti kri, ko sliši, da nameravate v bodočem deželnem zboru upogniti slovensko večino pod gospodstvo italijanske manjšine. Predlog, ki ga stavite, bije v obraz vsem načelom italijanske demokracije. Če kljub temu ne bomo glasovali proti predlogu, bomo storili to le zato, ker vemo, da ni druge poti, če hočemo rešiti avtonomijo. Toda vedite, da ste nam naložili žrtev, ki jo more prenesti le disciplinirano in politično zrelo ljudstvo. Krivico, ki nam jo nalagate, bodo Slovenci prenesli le tedaj, če ne bo v deželnem zboru odločevalo število, temveč razum in pamet. Upamo, da se bo to zgodilo.«

DEŽELNA AVTONOMIJA NA GORIŠKEM

Pri obnovi deželne avtonomije je bila naša prva skrb, da se vzpostavijo naše občine. Poslanec Šček je pozval v Goriški straži može in fante, naj izvrše pri občinskih volitvah svojo dolžnost in postavijo na čelo občin može, katerim ljudstvo zaupa:

»Občine so bile že leta v rokah občinskih komisarjev in delno orožnikov, v njih je vladala politična ali vojaška oblast. Mi moramo doseči, da bo županovale le župani. Mi moramo priti do tega, da se bo župan v polni meri posluževal vseh pravic, ki mu jih daje zakon. Županska oblast je zadnja, ki smo jo ohranili pod novim režimom, vse druge pravice se nam kratijo.«

Primorci imamo župane, ki so žrtvovali vse svoje sposobnosti za blagor občine in ljudstva. Tem vsa čast; ti župani bodo zopet izvoljeni. So pa v naši sredi župani, ki so smatrali za svojo prvo dolžnost, da so skr-

beli za svoje zasebne koristi, zanemarjali županske dolžnosti, še več, so taki, ki so župansko oblast izrabljali v svoje sebične namene. Tudi izdajalce imamo v svoji sredi. Takih mož ne potrebujemo več. V občinski zastop bomo volili samo poštenjake, nesebične može, ki so s svojim dosedanjim življenjem dokazali, da jim je pri srcu dobrobit občine in korist ljudstva.«

ZA DISCIPLINIRANO ŽUPANSKO ZVEZO

»Župani niso le poklicani, da varujejo čast svoje občine in ščitijo pravice občanov, ampak se morajo zavedati, da so člani slovenskega ljudstva. Zato je njih sveta dolžnost, da ščitijo pravice svojega naroda. Če pa hočejo dobro in dosledno vršiti to sveto dolžnost, je potrebno, da se župani združijo v močno župansko zvezo.

Vsi, prav vsi naši župani bodo morali pristopiti k tej zvezi. Pa ni zadosti, da pristopijo. Držati se bodo morali navodil županske zveze, upogniti se vsakemu povelju zveze. Županska zveza bodi disciplinirana armada, ki se bo borila za pravice našega ljudstva in ki bo varovala čast našega naroda. To želimo, to hočemo, to moramo doseči.«

USODA GLAVNEGA MESTA GORICE

V boju za vzpostavitev goriških občin ima Gorica svoj poseben pomen. V mestu tvorijo Slovenci manjšino, in odkar se spomnimo, vladajo na občini Italijani. Vsak odpor Slovencev je brezuspešen, ker nimajo v občinskem svetu svojega primerne zastopstva.

Odkar so fašisti stopili v javno življenje Italije, so Italijani na občini njihovi zavezniki. Senator Bombig, dolgoletni župan Gorice, je njihov človek. Virgil Šček se za Gorico ni brigal in prepustil meni skrb za občinske volitve. Jaz sem prišel do prepričanja, da se Slovenci s svojim številom volivcev ne morejo uveljaviti in da tudi fašistom ne morejo do živega.

(Dalje)

»Joj, kaj bo z nami? Mama! Mama!« je hlipal.

»Vidiš, zakaj si pa hotel z nama- Rajši bi bil ostal pri mami!« mu je očital Matija.

Dosegel pa je samo to, da je Tinček še bolj zajokal.

»Pusti ga no pri miru, Matija, saj vidiš, kako je revček utrujen,« je rekel Janez.

»Noge me že bolijo! Ne morem več hoditi!« je tožil Tinček. Janez se je sklonil: »Zlezi mi na hrbet, nesel te bom štoporamo... Tako. Dobro se me drži. In nikar več ne jokaj.«

Tinček se je nekoliko potolažil in samo še poihteval: »Saj ne bom... več! Bosta videla, da ne bom več... jokaj...! Samo ko bi me... ne bilo... tako... strah!«

»Kaj te bo strah! Saj sva midva pri tebi,« ga je tolažil Janez. »Dobro veš, da nam nihče nič ne more, če smo si dobri in lepo skupaj držimo.«

»Kje pa bomo spali?« je vprašal Tinček, že bolj pomirjen. »Bomo že kje.«

»Toda jaz sem tudi lačen!«

»Misliš, da jaz nisem?« se je spet oglasil Matija.

»Saj sem tudi jaz, a potrpiš še malo,« je rekel Janez. »Ko pridemo do kake kmetije, nam bodo gotovo dali tudi večerjo.«

»Jaz bi rad mleka; in kruha bi si nadrobil vanj,« je sanjarril Tinček.

»Jaz pa bi najrajši kuhan neolupljen krompir, tak da še peče v roke,« si je želel Matija. »Uh, kako je dober! Kar celo skledo bi ga zdajle pojedel.«

»Kar hitro stopmo, da pridemo čimprej do kake kmetije,« je rekel Janez.

Hodili so in hodi, toda do nobene kmetije niso prišli. Ne da bi bili vedeli, so bili zašli v najsamotnejšo in najbolj divjo pokrajino v vsej deželi. Nekje daleč spodaj je šumel hudournik

Trije bratje gredo po svetu

F. J. 6

PRAVLJICA

in steza je postajala vedno ožja in vedno bolj strma. Končno so bili že tako trudni, da niso mogli več naprej. Ustavili so se, da bi si odpočili in se pomenili, kaj storiti.

»Čevelj me žuli. In zaspan sem že,« je dejal Matija in sedel na skalo ob poti.

»Pa ti, Tinček?« je vprašal Janez.

»Jaz bi rad spal,« je zamomljal Tinček z zaspanim glasom. Ko ga je nosil Janez na hrbtu, mu je naslonil glavo na rame in že malo zadrževal.

»Potem bo najbolje, da kar v gozdu prebijemo noč,« je rekel Janez. »Se bojita?«

»Jaz že ne,« je dejal Matija.

»In ti, Tinček?«

»Če se vidva ne bojita, se tudi jaz ne,« se je opogumil Tinček.

»Prav. Kar ponosen sem na vaju, da sta tako pogumna,« ju je pohvalil Janez. »Pojdimo s ceste v gozd in tam si bomo uredili ležišče pod kakšnim velikim drevesom ali pod visečo skalo, če jo najdemo.«

Nista mu ugovarjala in tako si je Janez spet naložil Tinčka na hrbet in krenili so v gozd. Janezu in Matiju so se noge vgrezale v mehki mah in samo tipaje s stegnjenimi rokami naprej sta lezla dalje. Kljub temu se je zdaj ta zdaj oni spotaknil ob kako korenino ali prevrnjeno trhljo deblo.

»Uh, kakšna črna tema je tukaj! Prav ničesar ne vidim. Niti vaju dveh,« je rekel Matija.

ŠPORTNI PREGLED

ZADNJI ODLOČILNI TRENUTKI ITALIJANSKEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA

Bo Inter vzdržal do konca?

V nedeljo so italijanske nogometne enajstoričnice odigrale 29. kolo državnega prvenstva. Strokovnjaki in navijači nestrpnost sledijo tekmam treh najboljših italijanskih ekip: Interja, Milana in Bologne. Inter je z lahkoto odpravil moštvo Catanie z izidom 4-1, Bologna je prav tako porazila enajstoričnico Bari z rezultatom 3-1, Milan pa je moral oditi iz Bergama z eno samo točko (0-0). Po teh tekmah je vrstni red naslednji: 1. Inter 45 točk, 2. Bologna in Milan 43, 4. Fiorentina 37 in 5. Juventus 33.

Ogledali si bomo spored tekem le prvih treh ekip, ker je na koncu lestvice položaj precej zamotan in se več ekip vneto bori za obstanek v družbi najboljših. Inter ima torej dve točki več od dvojice Milan in Bologna. Italijanski časniki so z anketo ugotovili, da večina časnika in tudi večina trenerjev predvideva, da bodo črnoplavi iz Milana obdržali častni naslov državnega prvaka, čeprav ob čaka zelo težak spored srečanj tako za prvenstvo kot za pokal prvakov. Soglasno trdijo, da Inter igra najbolj učinkovit nogomet in da imajo vsi njeni igralci čvrste živce. Inter je pravočasno dosegel polno moč in v pravem trenutku dosegel tudi vrh lestvice. Herrerovala ekipa je zelo moderno sestavljena in vsi igralci so zelo nevarni, čeprav prevladuje obrambna težnja. Glavni stebri ekipe je Spasnik Suarez, toda tako Facchetti, Guarnieri in Picchi v obrambi kot Mazzola, Jair in Corso v napadu so vedno med najboljšimi. Inter je do sedaj 19-krat zmagal, 7-krat igral neodločeno in bil le 3-krat poražen. Zabil je 46 golov in jih prejel 19 (isto bilanco ima tudi Bologna). Črnoplavi so doma osvojili 24 točk, na tujem igrišču pa 21.

Bologna je zelo nesrečna ekipa. Izgubila je vodstvo lestvice, izgubila je blek svoje igre in izgubila tudi trenerja Bernardinija. Afera »dopinga« je imela posledice tudi na živce in igralci so psihološko trudni. Moštvo vseeno zmaguje, a igra ni več tako plodovita. Motor ekipe, napadavec Bulgarelli, se je »ustavil«, čeprav je Nielsen še vedno uspešen v stre-

lih v nasprotna vrata. Bologna pa ni povsem obupala in še vedno misli, da ji bo CAF vrnila tri točke; poleg tega je njen spored preostalih tekem zelo lahek.

Kaj pa Milan? Vianova enajstoričnica ni letos posebno blestela, čeprav igra zelo vigran nogomet. Večina strokovnjakov trdi, da bi bila ta ekipa daleč najboljša v Italiji, če bi Altafini in Amarildo bila plodovitejša. Rivera je preveč sam, Sani pa igra kot »zvita« ekipa, ki si opomore, ko si človek najmanj pričakuje. Zato nekateri mislijo, da je prav on glavni nasprotnik Interja. Milan je zabil 47 golov, prejel pa jih je 22.

Najtežji spored tekem ima moštvo Interja, ki bo poleg povratnega odločilnega dvoboja z nemško ekipo Borussia za pokal prvakov po vsej verjetnosti igral na Dunaju finalno tekmo s španskim Real Madridom. Za italijansko nogometno prvenstvo bo Inter moral igrati kot gost tekme s Fiorentino, z Laziom in Genovo. Fiorentina je v nedeljo zmagala v Torinu s kar 3-0, Lazio in Genoa pa sta v boju za obstanek v prvi ligi. Doma bo Inter odigral tekmi proti Juventus in Atalanti. Strokovnjaki menijo, da bo Inter skupno nabral osem točk (eno točko proti Fiorentini, tri proti Laziu in Genovi, ter štiri doma).

Tako Milan kot Bologna bosta verjetno osvojila devet točk. Milan bo verjetno porazil Sampdorio, Fiorentino in Bari na domačem igrišču, v tekmah proti Romi in Spalu pa bodo rdečecrni najbrž osvojili skupno tri točke. Bologna bo doma porazila Catania, Messino in Lazio; tri točke pa bo osvojila v tekmah kot gost proti Juventus in Mantovi.

Počakajmo še malo, saj bo morda že v nedeljo, če Inter porazi Fiorentino, vse že odločeno. Odločitev pa bo gotovo padla prihodnjo nedeljo, ko bo Inter igral doma proti Juventus, Milan v Rimu in Bologna v Mantovi.

ŽENA IN DOM

Gojenje kaktusov

Zbiranje in gojenje kaktusov je postalo v zadnjih časih vedno bolj priljubljen hobi, zlasti v mestih, kjer ljudje hočejo vsaj na oknih opazovati košček narave. Razen tega pa je pred nedavnimi neki botanik ugotovil, da kaktusi pomirjajo živce.

Domovina kaktusov se razteza od suhih tropskih obal pa vse tja do zaledenelih andskih vrhov. Zaradi različnih življenjskih pogojev se je razvilo pravo bogastvo kaktusovih vrst. Botaniki so jih našli enajst tisoč. Med njimi so velikani in pritlikavci, pokriti z dolgimi bodicami ali mehki lasmi, nekateri pa so celo popolnoma gladki; imajo obliko ozkih rezin, visokih stebrov ali krogel in podobno. Vse te oblike niso nastale le slučajno, ampak v trdem boju za obstanek.

Kaktusi spadajo v družino sekulentov. Rastline iz te družine imajo debela, mesnata stebala ter liste in so večinoma sestavljene iz zelo sočnih celic, ki lahko vsrkajo velike količine vode. Spričo te svoje sposobnosti sekulenti brez škode prestanejo daljša sušna obdobja.

Najbolje je, da imamo čez zimo kaktuse spravljene v prostorih od 6 do 10 stopinj Celzija. Zalivamo jih le vsake dva ali tri tedne. Nekatere vrste kaktusov uspevajo sploh samo tedaj, če so pozimi na hladnem in dobe le malo vode. Spomladi jih lahko začnemo zopet malo pogosteje zalivati. Pred močnimi pomladanskimi sončnimi žarki jih zaščitimo s svilenim papirjem.

Vrste kaktusov, ki cveto pozneje, spomladi presadimo, pri tem pa moramo paziti, da ne poškodujemo starih korenin. Pazljivo odstranimo le tiste koreninice, ki so odmrle. Nato postavimo rastlino v drug lonec, ki ga napolnimo z zemljo. Z zalivanjem raje počakamo dva do tri dni, da koreninice,

ki smo jih morda pri presajevanju poškodovali, ne začno gniti. Približno en teden pustimo presajene rastline na senčnem, a ne na temnem mestu.

Primereno zemljo za kaktuse dobimo v cvetličarni ali pri vrtnarju, lahko pa si jo pripravimo tudi sami iz ilovice, grobega peska in črnine. Dodamo lahko tudi nekaj drobnih koščkov lesa. Mešanica mora biti rahla, da lahko dobro prepušča vodo. Za večje posode vzamemo bolj grobo zemljo, za manjše pa finejšo.

Poleti je za večino kaktusovih vrst najbolj ugoden sončen in zraven prostor. Zemlja mora biti enakomerno vlažna, v hladnem in deževnem vremenu kaktusov ni treba zalivati. Čez noč ne sme na rastlini ostati niti kapljica vode. Čezmerno zalivanje je sploh najpogostejša napaka pri gojenju kaktusov.

Na vrhuncu svoje rasti se kaktusi razcvetijo. Cvetovi v približno osemdesetih barvah. Včasih so cvetovi zelo različni — celo štirikrat tako veliki, kot je rastlina.

Posvetenje potrebujejo rastline najmanj mesec dni počitka. Zalivanje moramo v tem času precej omejiti. Po tem obdobju začnemo kaktuse znova močneje zalivati, privoščimo jim tudi več toplote, dokler ne nastopi zopet čas zimskega počitka.

Kaktusi pomirjajo živce, poleg tega pa so tudi lep okras na naših balkonih in oknih.

Posvetovalna služba za rastlinske bolezni

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča, da nadaljuje s svojo dejavnostjo posvetovalni urad za rastlinske bolezni, ki jih povzročajo glivične bolezni in živalski škodljivci. Urad posluje pri Kmetijskem nadzorništvu, ulica Ghega št. 6, soba 2, vsak ponedeljek in soboto v dopoldanskih urah. Za vsa pojasnila prizadeti lahko pokličejo telefonski številki: 38-673 in 23-927.

Sladkor v svetu

Človek bi ne verjel, da ima tako nedolžna in sladka stvarca, kot je sladkor, tudi pri mednarodni politiki svoje prste vmes.

Prvič se je to zgodilo za časa Napoleona, ko je bila razglašena celinska zapora. Francoski cesar je namreč prepovedal uvoz sladkorja in kave na vso evropsko celino. Njegov namen je bil, uničiti vso angleško trgovino s kolonijami, da bi Anglijo gospodarsko prizadel. Celó v Trstu so morali zažigati na njegov ukaz vrče uvoženega sladkorja in kave kar javno na Velikem trgu pred mestno hišo. To je predvsem škodovalo Angliji, a tudi tržaški trgovini. Napoleonov ukrep pa je nehoté koristil svoji tihi nasprotnici Nemčiji, kjer so začeli na debelo saditi sladkorno peso.

Nekaj podobnega se godi s sladkorno politiko tudi danes. Amerika je izdala splošno prepoved za uvoz sladkorja s Kube, ki je tam poglaviti pridelek in obenem prvo izvozno blago. S temi gospodarskimi sankcijami je nameravala vreči Fidel Castra na kolena. Skoraj bi ga tudi bila, če bi tudi Sovjetska Rusija ne potrebovala sladkorja. Podpisala je z bradatim Castrom pogodbo, da mu odkupi ves sladkor, kar ga zrašte na plantažah sladkornega trsa. Nič za to, če ga morajo prevažati 8000 kilometrov daleč in če se cena silno zviša. Politika je pač politika tudi pri sladkorju, samo da si ohrani zaveznika pred nosom Amerike.

Enako pa mora tudi Amerika nabavljati svoj sladkor po dragi ceni in od daleč. Ima ga takorekoč pred svojimi vrati, a zaradi politike, ga hodi kupovat na drugo stran zemeljske oble. Fidži - otočje v južnem Pacifiku ima obširne sladkorne farme. Približno 106 večjih in manjših otokov štrli iz morja; največji je Viti Levu s 400 tisoč prebivalci. Otočani so živeli revno, borili so se skoraj z lakoto. Pred petdesetimi leti so na rodovitni in namočenem zemlji posadili velike sladkorne plantaže. Kaj je pomagala rodovitna zemlja, ko pa niso mogli prodati svojega pridelka? Samo s kokosovimi orehi in sladkorjem niso mogli živeti. V skrajni stiski jim je nehoté pomagal Fidel Castro, oziroma Amerika s sladkorno zaporo proti Kubi.

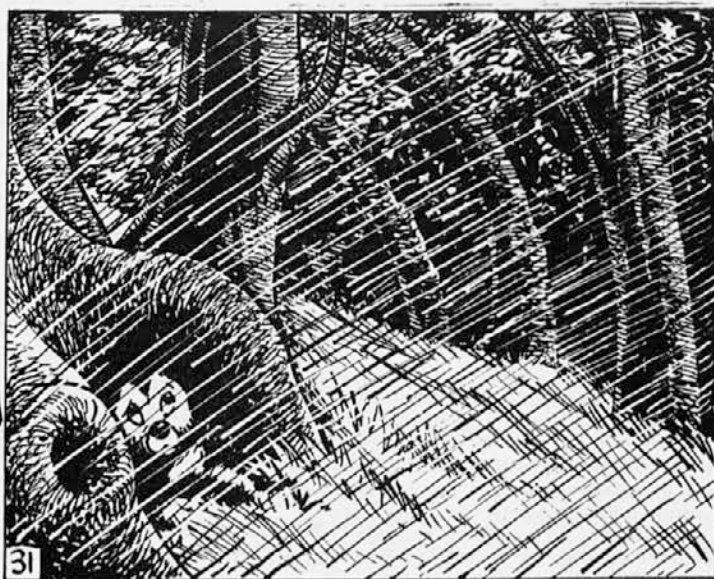
Severna Amerika je začela naročevati sladkor od doslej revnih farmerjev na Fidži-otočju. Kar čez noč so postali bogatini. Samo lansko leto je kupila Amerika za 25 milijard lir tega sladkega blaga. Že mali sladkorni obdelovalci so zaslužili lani povprečno po šest milijonov lir; zanje je kar nepojmljivo bogastvo.

Pozna se pa tudi na zunaj. Denar je revne polinezijske prebivalce na mah dvignil v razkošje civilizacije. Pred še vedno revnimi kočami, spletenimi iz palmovih listov, stoje dragi ameriški avtomobili. V kočah pojejo zvočniki, otočanke pa spravljajo blago v hladilnike ameriških znamk.

Kaj je torej bolj naravno, kot da molijo vsi otočani na Fidžih, naj Bog še dolgo ohrani Fidel Castra, pri življenju, da ne bo konec kubanske sladkorne zapore, od katere imajo oni take lepe dobičke.

SOLSKO OBVESTILO

Osnovna šola v Sv. Križu priredi 7. maja ob 15.30 v prosvetni dvorani »Albert Sirk« zaključno šolsko prireditev. Na sporedu je mladinska igra v petih dejanjih Pavel Golja: »Princeska in pastirček«.



31. Na smrt prestrašen se je Baree stisnil med debele korenine. Se nikoli ni slišal takega trušča, kakor je bilo hrume-nje poletne nevihte. Ognjeni bliski so ga slepili in begali. Zdelo se mu je, da se zemlja trese od glasnega grmenja in da bo ves svet zgorel v bliskih. Tiho, boječe je cvilil in bridko pogrešal varno domačo votlino.



32. Zavlekel se je pod največjo korenino, ki ga je vsaj nekoliko varovala pred močnimi pljuski dežja. Stemnilo se je in le včasih so bliski razsvetlili okolico. V bližini je stalo staro suho drevo. Nenadoma je na njegov vrh sedel modrikast plamenček in spolzel po deblu do zemlje. Med glušcem gromom se je drevo zvrnilo poleg Bareejevega zavetja.



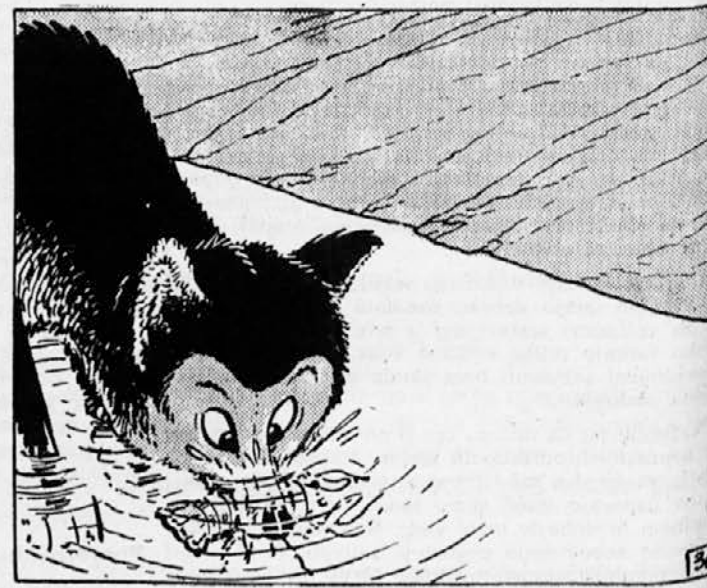
33. Ko je nevihta uničila drevo, se je umirila. Začelo je enakomerno deževati. Jama, v katero se je bil Baree skrčil, je bila že polna vode. Bareeja je zeblo, zobje so mu šklepetali, toda ni se upal ganiti do večera. Takrat je prenehalo deževati in Baree je videl zvezde nad vrhovi dreves. Vso noč je v nemirnem snu prebil v zavetišču pod smreko.



34. Ko je zjutraj nadaljeval svojo pot, ga nihče od njegovih znancev ne bi spoznal. Ves ubog je bil, z oteklim nosom in ušesom, blatna dlaka se mu je lepila na telo in upadel je. Prvič v življenju je spoznal, kaj je lakota. Kako je pogrešal dom, Sivo in Kazana! Domače je bilo še hujše kot lakota. Hodil je s povešeno glavo in žalostno cvilil.



35. Gozd se je redčil in tudi potok je postajal spet plitev. Voda je veselo žuborela čez kamne. Baree je prevohal vsako stopinjo in iskal hrano. Našel je nekaj velikih rečnih školjk, toda lakote si z njimi ni potešil. Vse so bile pretrde za njegove majhne zobe. Kakor jih je obračal in grizel, nobena se ni hotela odpreti.



36. Skoraj poldne je že bilo, ko je ulovil majhnega, kot prst velikega rečnega raka. Drobní zalogaj je vzbudil v njem še večjo željo po jedi. Popoldne je ulovil še dva raka. V prvem mraku je prepodil zajčka. Ko bi bil le malo starejši in izkušnen, bi ga ulovil. Tako pa si je moral le priznati, da so trije rakci res preskromen obrok.